

skapskontroll. Omfanget av eierskap og betydningen av eierskapet er imidlertid av betydning for hvor omfattende kontrollen skal være. Et vannverk eid av to kommuner har en annen betydning for kommunen enn eierandelen kommunen har i et interkommunalt fjernarkiv sammen med 39 andre kommuner.

Etterlevelse av selvkostprinsippet

Mange kommunale tjenester skal leveres til selvkost (vann, avløp, branntilsyn, feiertjenester). Et emne for den obligatoriske eierskapskontrollen kan

være at angjeldende selskap i sin virksomhet legger til grunn og etterlever selvkostprinsippet. Hvorvidt selskapet effektivt faktisk klarer å finne frem til de reelle selvkosttallene og ikke lar selvkost bli en sovepute, er et eksempel på et mulig emne i en frivillig forvaltningsrevisjon.

Et viktig skille er at den obligatoriske eierskapskontrollen kan utføres av kontrollutvalgets sekretariat, revisjonen eller andre. Det er ingen formelle krav til kompetanse i sekretariatet utover det som fremkommer i kon-

trollutvalgsforskriften § 20. Her fastslås det at sekretariatet skal utrede sakene forsvarlig for kontrollutvalget og at kommunestyret skal sørge for at sekretariatet «har sekretariatsbistand som til enhver tid tilfredsstiller utvalgets behov».

Den frivillige forvaltningsrevisjonen kan ikke utføres av sekretariatet. Dette er definert som revisjon og må utføres av en uavhengig revisor. Det følger av kommuneloven § 78 nr. 2.

Del II:

Kryptovaluta – skatteplikt og fradragsrett

I denne del II av artikkelen ser vi nærmere på kostnader ved kryptoinntekter, beregning av personinntekt ved virksomhet og utfordringer for kryptovalutaeiere.

Advokat
Hanne Reese Holm
Bing Hodneland advokatselskap

Kostnader ved kryptoinntekter

Rettslige utgangspunkter

Alle som har inntekter fra kryptovaluta, har som regel kostnader forbundet med inntekten, f.eks. datautstyr og ekstra strømkostnader. Hvorvidt kostnaden er fradragsberettiget, beror først og fremst på om kostnaden er «pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt».¹

Skatteetaten opplyser på sine nettsider at én virkning av at man driver virksomhet, enten med kryptovalutahandel eller mining, er at man har krav på løpende fradrag. Retten til fradrag gjelder imidlertid også utenfor virk-

somhetstilfellene. Så lenge kostnadene har tilstrekkelig tilknytning til den skattepliktige kryptovalutainntekten, er hovedregelen at man har samme fradragsrett, både i og utenfor virksomhet. Private kostnader er det selvfølgelig ikke fradragsrett for.²

Direkte fradrag, avskrivning eller fradrag ved realisasjon

For at en kostnad skal være fradragsberettiget, må det foreligge en «oppofrelse» av en fordel, jf. uttrykket «pådratt» i lovteksten. Det foreligger typisk en oppofrelse ved løpende betaling for tjenester, f.eks. for strøm. Det er avgjørende for direkte fradragsrett at det skattyter betaler for ikke har en varig/langvarig verdi. Hovedregelen for kostnader som kan direkte fradragsføres, er at de kommer til fradrag det året det oppstår en ubetinget forplik-

telse for skattyteren til å dekke eller innfri kostnaden.³

Ved kjøp av et formuesgode, f.eks. datautstyr, skjer det ingen oppofrelse, men en ombytting av verdier. Vederlaget skattyter betalte for formuesgodet, skal som hovedregel ikke direkte fradragsføres, med mindre verdien er lav eller levetiden kort, jf. nedenfor. Oppofrelse, i form av slit eller elde på selve formuesgodet som er anskaffet, kan imidlertid avskrives over flere år hvis visse vilkår er oppfylt.⁴

Andre kostnader tilknyttet formuesgodet som man ikke får direkte fradragsført eller avskrevet, får man først fradrag for ved at kostnaden tillegges inngangsverdien ved en eventuell realisasjon av formuesgodet.

³ Jf. skatteloven § 14-2 (2).

⁴ Jf. skatteloven §§ 6-10 og 14-30 ff.

¹ Jf. hovedregelen om fradrag i skatteloven § 6-1 (1).

² Jf. presiseringen i skatteloven § 6-1 (2).

Uavhengig av virksomhet

Om de fradragsberettigede kostnadene skal fradras direkte samme år, eller aktiveres og senere komme til fradrag ved avskrivning eller som inngangsverdi ved realisasjon, er også uavhengig av om man driver virksomhet eller ikke. Det er for eksempel ingen bestemmelse i skatteloven om at avskrivningsrett for driftsmidler kun gjelder i virksomhet. Ifølge Zimmer skal uttrykket «driftsmidler» nærmest forstås som enhver gjenstand hvis avkastning er skattepliktig inntekt (og som ikke er varer).⁵

I det følgende vil kostnader og fradragsrett for de to mest aktuelle inntektsartene behandles; kjøp og salg av kryptovaluta og mining.

Kostnader ved kjøp og salg av kryptovaluta

Kostnader forbundet med kjøp og salg av kryptovaluta kan f.eks. være kostnader til kryptolommebok/wallet, beregningsprogrammer og/eller tjenester (både i forbindelse med handlingen og skatteberegningen), datautstyr, gebyr ved kjøp, salg og flytting av kryptovaluta (f.eks. mellom forskjellige markedsplasser) og enkelte typer rådgivning.⁶ Som nevnt ovenfor vil fradragsretten for disse kostnadene være den samme uansett om man driver handel med kryptovaluta som virksomhet eller ikke.

Ofte direkte fradragsrett

Kostnader til rådgivnings- og beregningstjenester, samt gebyrer, innebærer en oppofrelse, som gjør at man kan fradra disse kostnadene direkte så lenge

5 Jf. Zimmer 2018 s. 207.

6 Se f.eks. Skatte-ABC 2018 s. 691 ff. om juridisk bistand.

Fradragsretten for kostnader forbundet med kjøp og salg av kryptovaluta, som for eksempel kostnader til kryptolommebok/wallet, er den samme uansett om man driver handel med kryptovaluta som virksomhet eller ikke.

de har tilstrekkelig sammenheng med den skattepliktige inntekten.

Kjøp av formuesobjekter som kryptolommebok/wallet, (varige) beregningsprogrammer og ev. datautstyr vil som utgangspunkt ikke anses som en oppofrelse, men som ombytting av verdier. Disse investeringene skal derfor som hovedregel ikke fradragsføres direkte. Disse formuesgjenstandene må imidlertid regnes som driftsmidler som verdiforringes ved slit og/eller elde, og som dermed kan avskrives. For slike driftsmidler med antatt levetid under tre år eller lavere kostpris enn 15 000 kroner, oppstiller skatteloven likevel et unntak, som gir rett til å fradragsføre slike driftsmidler i anskaffelsesåret.⁷ Det er grunn til å tro at de fleste investeringene ved kjøp og salg av kryptovaluta vil falle inn under denne kategorien, og at den praktiske hovedregelen for kostnader tilknyttet kjøp og salg av kryptovaluta dermed blir direkte fradragsrett.

I tilfeller hvor f.eks. datautstyr brukes delvis i kryptovalutaaktivitet, og f.eks. delvis privat, må kostnadene fordeles og bare den delen som refererer seg til inntektsskapende aktivitet gir fradragsrett. Hvis slik oppdeling ikke er mulig, har en rekke høyesterettsdommer forutsatt at man må velge en enten/eller-løsning, og legge vekt på hvilket formål som er det viktigste.⁸

Kjøp av kryptovaluta

Kjøp av selve kryptovalutaene vil heller ikke innebære noen oppofrelse, men kun en ombytting av verdier. Kryptovalutaen er videre ikke driftsmidler eller andre formuesgoder som kan avskrives. Kostprisen ved kryptovaluta, sammen med ev. anskaffelseskostnader, kommer først til fradrag ved realisasjon av kryptovalutaen (som inngangsverdi ved gevinst-/tapsberegningen).

Kjøp og salg med tap

Kursen på kryptovaluta er ofte svært volatil, og hittil i 2018 har mange kryptovalutaer sunket drastisk i verdi. Dette innebærer at mange investorer kan ende opp med et samlet tap på sine

7 Skatteloven § 14-40 (2).

8 Bl.a. HR-2018-570-A.

kryptovalutainvesteringer. Spørsmålet er hvorvidt det gjelder en ubetinget fradragsrett i disse tilfellene, eller om skattetyter kan nektes fradrag med henvisning til f.eks. hobbyaktivitet/personlige kostnader eller annet. Svaret på dette må være at ved realisasjon av kryptovaluta finnes det ingen særregler om unntatt skatteplikt ved gevinst, og dermed må også alle realisasjonstap i kryptovaluta være fradragsberettiget.⁹ Også i de tilfellene hvor skattetyter aldri fikk eller kunne fått skattepliktige gevinster.

Kostnader ved mining

Kostnader til mining vil først og fremst være ekstra strømkostnader og maskinvare. I tillegg kan man ha de samme kostnadene som ved kryptovalutahandel, og det vises til fremstillingen over for disse kostnadene.

Kostnader til strøm for mining innebærer en oppofrelse og kan derfor fradragsføres direkte. Kostnader til strøm til privat bruk har man ikke fradragsrett for, og den som miner hjemme i egen bolig må fordele kostnadene mellom private og fradragsberettigede kostnader.

Kostnader til miningutstyr (i hovedsak maskinvare) innebærer ikke en umiddelbar oppofring, men en ombytting av formuesgoder/investering. Dette kan dermed som hovedregel ikke fradragsføres direkte. Maskinvare for mining regnes som driftsmiddel, som vil verdiforringes ved slit og/eller elde. Maskinvare kan derfor avskrives etter saldoreglene, eventuelt føres til direkte fradrag hvis maskinvarens kostpris er under kr 15 000 eller har en antatt levetid under tre år.

Skatteetaten om miningkostnader

Skatteetaten opplyser på sine nettsider om mining at man kan avskrive kostnadene over flere år dersom man har kjøpt miningmaskiner som koster minst 15 000 kroner. Dette er i og for seg riktig, men en viktigere opplysning for mange vil nok være at uansett hvor mye man har betalt for miningutstyret, så har man som hovedregel rett på fradrag i mininginntekten for dette.

9 Jf. skatteloven §§ 6-2 (1) og 9-4 (1).

Finansinntekter- og gevinster er ikke personinntekt

Skatteloven §12–11 bestemmer at «faktiske kapitalinntekter som avkastning av aksjer, bankinnskudd, obligasjoner, gjeldsbrev, utestående fordringer og lignende» trekkes fra ved beregningen av personinntekt.¹² Det samme gjelder for «gevinst ved realisasjon av formuesobjekter som nevnt under a».¹³ I samme utstrekning skal faktiske kapitalkostnader og -tap som har kommet til fradrag ved beregningen av alminnelig inntekt, ikke komme til fradrag ved beregningen av personinntekt.¹⁴

Spørsmålet er om kryptovaluta er å anse som «lignende» som de kapitalobjektene som er listet opp i skatteloven.¹⁵ Hvis svaret er bekreftende, vil kryptovalutatradere som driver virksomhet, kun måtte betale 23 % skatt av sine kryptovalutagevinster i 2018, og ikke opptil 49,8 %.

Forarbeider, Skatte-ABC og litteratur

Kapitalobjektene som er nevnt i skatteloven, er typiske, tradisjonelle finansobjekter, og det kan være usikkert om kryptovaluta skal behandles likt med dette. Skatteloven § 12–11¹⁶ er en videreføring av en tilsvarende bestemmelse i skatteloven av 1911 § 60. Listen over finansobjekter, hvis avkastning ikke skulle medregnes i personinntekten, har vært likelydende både under delingsmodellen og etter innføringen av foretaksmodellen i 2006.

I forarbeidene¹⁷ til bestemmelsen er det vist til at de tidligere reglene om at faktiske kapitalinntekter skal holdes utenfor personinntekten, skal videreføres. Det uttales bl.a. at «Det bør ikke ha betydning for personinntekten hvorvidt slike inntekter tas med i virksomhetsinntekten eller ikke.» Når det gjelder gevinster på finansobjekter, uttales det at disse «må som tidligere trekkes ut av grunnlaget.»

Siste versjon av Skatte-ABC¹⁸ sier ikke annet enn at beregningsgrunnlaget for personinntekt skal korrigeres for løpende inntekter og kostnader knyttet til «finanskapital»/gjeld, og for gevinster og tap ved realisasjon av «finansobjekter».

Som tidligere nevnt har Zimmer forutsatt at kryptovaluta er en type finansobjekt.

BFU om kraftderivater m.m.

I en bindende forhåndsuttalelse av 19.06.2006 (BFU-2006–29) konkluderte Skattedirektoratet med at gevinster og tap på finansielle kraftderivater var «lignende» formuesobjekt som også skulle holdes utenfor ved beregningen av personinntekt. Det ble vist til at tidligere praksis syntes å ha hatt en vid definisjon av «lignende» formuesobjekter. Det ble også vist til forarbeidene til bestemmelsen, som vist til ovenfor, og til forarbeidene til tidligere § 60. Videre ble det vist til Lignings-ABC. Konklusjonen var at «Det er i dette ikke noe som tilsier at finansielle kraftderivater ikke skulle være å anse som finansobjekter.

I en bindende forhåndsuttalelse av juni 2003 (BFU-2003–60), som gjaldt personinntekt i delingsmodellen, uttalte Skattedirektoratet: «Bortsett fra når det gjelder kundefordringer er det ingen holdepunkter i lovens ordlyd for at det skal gjelde begrensninger i form av at inntekter og gevinster av enkelte former for finanskapital ikke skal trekkes fra eller at enkelte former for fradrag eller tap på finanskapital ikke skal trekkes fra ved beregning av personinntekt.»

Det ble også vist til forarbeidene i tilsvarende bestemmelse i skatteloven av 1911 § 60.¹⁹ Skattedirektoratet konkluderte med at foruten kundefordringer, skal alle inntekter og gevinster av finanskapital trekkes fra, og tilsvarende skal alle kostnader og tap på finanskapital legges til. Dette gjaldt også når det å drive kjøp og salg av finansaktiver var foretakets næring.

Avgiftsrettslig er kryptovaluta et finansobjekt

Når det gjelder merverdiavgift, har EU-domstolen²⁰ og EU-kommisjonens VAT Committee²¹, som tidligere nevnt, definert tjenester med handel og mining av kryptovaluta som finansielle tjenester, og dette har Finansdepartementet og Skattedirektoratet sagt seg enige i.

Ordlyden i bestemmelsen i EU-direktivet som unntar fra merverdiavgift, er (i dansk versjon) «valuta, pengesedler og mønter, der anvendes som lovligt betalingsmiddel». EU-domstolen slo altså fast at Bitcoin anses å være omfattet av denne ordlyden. I avgjørelsen ble det imidlertid lagt stor vekt på formålet med bestemmelsen, som var å avhjelpe vanskeligheter forbundet med «fastsettelsen af afgiftsgrundlaget og størrelsen af momsfradraget, og som opstår i forbindelse med beskatningen af finansielle transaksjoner». Det ble vist til at bestemmelsen ville bli frarøvet en del av sin virkning hvis man tolket den slik at den kun omfattet tradisjonell valuta. Siden avgjørelsen dreier seg om merverdiavgiftssystemet, herunder dets formål og oppbygning, kan det være usikkert i hvilken grad avgjørelsen er relevant for den skattemessige klassifiseringen av kryptovaluta.

Kryptovaluta som finanskapital

Sett hen til kildene gjennomgått ovenfor er det mye som taler for at kryptovaluta skal klassifiseres som finanskapital. Løsningen vil i så fall bli at gevinster og tap fra handel med kryptovaluta ikke inngår i personinntekt for virksomhet.

Når det gjelder inntekter fra mining, er svaret muligens det motsatte. Som drøftet ovenfor kan mining klassifiseres som kapitalinntekt, men neppe som noen finansinntekt. Det er miningutstyret, og datakraften det produserer, som gir avkastningen og ikke kryptovalutaen (finansobjektet) i seg selv.

Staking er derimot en kapitalinntekt som er avkastning av kryptovalutaen i seg selv. Hvis kryptovaluta skal regnes

12 Jf. skatteloven § 12-11 (3) bokstav a.

13 Jf. skatteloven § 12-11 (3) bokstav b.

14 Jf. skatteloven § 12-11 (2) bokstav a.

15 Jf. skatteloven § 12-11 (3) bokstav a.

16 Frem til 2006: § 12-12.

17 Ot.prp.nr. 92 (2004–2005) s. 83–84.

18 Skatte-ABC 2018 s. 373.

19 Jf. Ot.prp. nr. 35 (1990–1991) pkt. 21.5.4.

20 Dom av 22. oktober 2015 i sak C-264/14 (Hedqvist).

21 Working paper No 892.

som et finansobjekt i henhold til skatteloven § 12–11, skal også slike inntekter holdes utenfor ved beregning av personinntekt for virksomhet.

Utfordringer for kryptovalutaeiere

Vanskelig beregning og rapportering

Flere av de skatterettslige spørsmålene som oppstår ved kryptovaluta, må anses uavklart. Det er også begrenset med rettskilder.

En annen utfordring er at de alminnelige skatterettslige reglene gjør at korrekt skattemessig beregning og rapportering av kryptovaluta for mange skattytere blir svært utfordrende. Særlig gjelder dette regelen om at hver realisasjon krever gevinst-/tapsberegninger, også om vederlaget mottas i en annen kryptovaluta (og ikke veksles inn i ordinær valuta). Mange kryptovalutaeiere har foretatt svært mange transaksjoner. De har ofte handlet forskjellige typer kryptovaluta på forskjellige mar-

kedsplasser. Noen har også benyttet seg av en såkalt «bot» som kjøper og selger kryptovaluta automatisk.

Regneprogrammer og manglende årsoppgaver

Det finnes riktignok regneprogrammer på internett som kan utføre beregninger av kryptovalutahandel o.l. for skatterapportering, men for mange vil dette også kreve en betydelig manuell egeninnsats. Likesom at kryptomarkedsplassene ikke leverer grunnlagsdato til Skatteetaten, utstedes det heller ikke noen årsoppgaver eller lignende til kryptovalutaeierne. Noen markedsplasser har også begrensninger på hvilke data man får hentet ut, og noen markedsplasser sletter også handelshistorikken til sine brukere fortløpende.

Et rettferdig skattesystem

Både uavklarte og vanskelige skatteregler, beregningsutfordringer og dokumentasjonsmangler gjør nok at mange

kryptovalutaeiere ikke klarer å rapportere sin inntekt og formue korrekt til skattemyndighetene. Det er grunn til å tro at både redselen for å gjøre feil, eller motløshet fordi man ikke får det til, kan føre til at mange lar være å rapportere sine kryptovalutainntekter.

I tillegg kan de ekstreme kurssvingninger som mange kryptovalutaer er rammet av, utfordre skattesystemets legitimitet blant kryptovalutaeiere. Særlig for uerfarne investorer kan det virke svært «urettferdig» å måtte betale skatt for «høye» inntekter i fjoråret, som ved utfylling av skattemeldingen kanskje bare er verdt en brøkdell. Etterlevelse av skattereglene er blant annet avhengig av at skattyterne opplever skattesystemet som rettferdig.²² De som arbeider med regelverksutvikling og med kontroll av skattemeldinger, bør ha disse utfordringene i mente.

²² Artikkel i Skatteetatens analysenytt 02/2017 av Audun Soll, tidligere forskningskoordinator i Skatteetaten.

EU-kommisjonens forslag om beskatning av digital økonomi

Internasjonalt er det lagt frem flere forslag om beskatning av digital økonomi. Felles for forslagene er et ønske om å beskatte verdiskapningen som oppstår som følge av visse digitale tjenester i den staten hvor verdiskapningen finner sted. I denne artikkelen ser vi nærmere på forslagene fra EU-kommisjonen.

Advokat/Manager
Lene Lodde
KPMG Law Advokatfirma

Advokat/Partner
Per Daniel Nyberg
KPMG Law Advokatfirma

Teknologiutviklingen gjør det mulig for flernasjonale selskaper å drive virksomhet innen digital økonomi i en jurisdiksjon uten fysisk tilstedeværelse og med utstrakt bruk av immaterielle eiendeler. Konsekvensen av dette er at flernasjonale selskaper som driver virksomhet innen digital økonomi kan

ende opp med å betale mindre skatt sammenlignet med selskaper innenfor den tradisjonelle økonomien som har fysisk tilstedeværelse i kildestaten. Den teknologiske utviklingen utfordrer dermed på flere måter gjeldende prinsipper for internasjonal selskapskatt. Innføring av beskatning av digital øko-